

Underrättelse för Allmänheten

om kolerasjukdomens kännetecken, om skyddsmedel mot densamma för friska, samt om de läkemedel, som böra användas för sjuka, intill dess läkare hinner ankomma eller då läkare ej finnes att tillgå; meddelad af Svenska Läkare-Sällskapet år 1866.

Till trycket befordrad af Stockholms Stads Sundhetsnämnd.

Kolerasjukdomens kännetecken:

1. Förebud. Allmänt illamående, sömnlöshet, tyngd i hufvudet, benägenhet för svindel, matthet, dragningar i vadorna, minskad matlust, oro, qual och tryckning i maggropen, buller och spänningar i buken, äckel eller lindrig kräkning, och detta stundom i förening med, stundom utan diarrhé.

2. Koleradiarrhé. Så kallar man ett diarrhé utan särdeles illamående, ofta till och med utan störd matlust, hvilket plägar vara mycket gängse på ställen, der kolera härjar; det förtjenar desto hellre en särdeles uppmärksamhet, som det i sin begynnelse lätteligen kan hejdas genom enkla medel, men lemnadt åt sig sjelft ofta hastigt öfvergår till utbildad kolera.

3. Utbildad kolera — som äfven stundom utan föregående illamående plötsligt utbryter, — igenkännes af ymniga, ofta påkommande kräkningar och afföringar af en tunn, nästan färglös, risvattenlik, vätska; osläcklig törst; stor kraftlöshet; brånad i maggropen; ängslan och vända; kramp i ben och armar; en egen heshet i rösten; kall tunga och andedrägt; svag, nästan omärklig puls; iskyla först i händer och fötter och sedermera äfven i den öfriga kroppen; blåaktig hudfärg; afstannad urinafgång; infallet ansigte o. s. v.

Skyddsmedel för friska äro:

att så litet som möjligt afvika från sitt vanliga lefnadssätt, då detta är ordentligt och måttligt;

att afhålla sig från öfverdrifna kropps- och själsansträngningar, häftiga sinnesrörelser och utsväfningar af alla slag;

att iakttaga måttlighet i mat och dryck, särdeles i nyttjande af bränvin och andra starka drycker;

att undvika att dricka häftigt, isynnerhet kall dryck, då man är upphettad;

att undvika svårsmälta och skämnda födoämnen, omogen och skämd frukt, färskt eller surt dricka och öl, med mera dylikt;

att ej gå ut fastande på morgonen;

att sorgfälligt iakttaga renlighet, ej mindre i afseende på kropp och kläder, än boningsrum, förstugor, gårdar och närmaste omgifvande platser; hvilken regel, visserligen alltid nyttig att följa, har fått en förökad vikt genom den under sednare år öfverallt vunna erfarenhet, att ett sorgfälligt iakttagande af snygghet inom och utom hus utgör ett af de säkraste medlen till sjukdomens förekommande och dämpande;

att afpassa beklädnaden efter årstid och väderlek, hålla fötterna varma och torra, samt bära en gördel kring lifvet;

att skyndsamt ömsa kläder, då man blifvit våt, och der-
efter dricka något varmt;

att ej sofva ute på marken eller för öppna fönster nattetid;

att genom fönsters och dörrars öppnande, och, när årstiden så fordrar, genom eldning dagligen åstadkomma frisk luft i rummen, hvilket i de flesta fall gör rökningar öfverflödiga;

att isynnerhet i rum, der sjuka ligga, beströ golvet med friskt hackadt granris och bestänka det med ättika;

att på ställen, der icke tillräcklig luftvexling kan åstadkommas, såsom i små, trånga, smutsiga gränder, gårdar och förstugor, fattigbaracker, m. m. äfvensom i hus och å fartyg, der koleradödsfall inträffat, använda rökning med tjära;

att i hus, der kolerasjuk redan finnes, alla uttömningar från den sjuke skyndsamt och noggrannt undanskaffas och beströs med karbolsyrad kalk eller osläckt kalk eller jernvitriolslösning (1 del på 8 delar vatten), eller ock, då dessa icke kunna fås, med en blandning af väl utbrända träkol (kolstybb) och aska;

att säng- och gångkläder m. m., som en kolerasjuk nyttjat, väl vädras eller tvättas med saltvatten, innan de af någon annan begagnas; och slutligen

att söka bibehålla en lugn sinnesstämning och icke frukta för sjukdomen, hvilken, enligt hvad erfarenheten lärt, mindre ofta angriper den oförfärade människovännen, som egnar de sjuka sin omvårdnad och hjälp, än den klenmodige, som, omgifven af idel försigtighetsmått, ängsligt sträfvar att undvika faran.

Då man under koleratid, isynnerhet vid kall och fuktig väderlek, känner sig nedstämd och opasslig, har det visat sig gagneligt, att en till två gånger om dagen taga en half matsked dubbla malörtsdroppar eller en matsked malörtsbränvin eller ett glas godt portvin. Besväras man af envis förstoppning, är bäst att taga ett öppnande lavemang; skulle detta icke verka, intages en matsked ricinolja eller en rågad thesked rhabarberpulver, emedan starkare laxermedel under koleratid äro vådliga.

Läkemedel för sjuka:

Erfarenheten har visat, att lika svårbotlig sjukdomen är uti sin utbildade form, lika lättbotlig är den i de flesta fall, om den sjuke i början och tidigt söker hjälp samt sköter sig på ändamålsenligt sätt; derföre kan aldrig för ofta upprepas den varningen, att icke anse för ringa ett illamående af hvad beskaffenhet som helst under koleratid. Föräldrar och husbönder böra ock på allt sätt uppmana sina barn och tjenare, att icke fördölja ett diarrhé eller annat illamående, för hvilket de lätteligen i tid kunna botas, men som försummadt ofta hastigt nedlägger den sjuke på dödssängen.

Om emellertid någon angripes af kolera, är det alltid bäst, när så ske kan, att tillkalla läkare, och om den sjuke icke hemma kan erhålla nödig vård, (hvilket, så vidt sig göra låter, alltid är att föredraga), är det nödvändigt att utan uppskof ombesörja dess intagande på något sjukhus. Tildess detta hinner verkställas, vidtages genast följande behandling, emedan minsta dröjsmål härmed sedermera oftast icke genom konstens tillhjälp kan godtgöras.

1. Under förebudet. Vid lindrigare illamående håller den sjuke sig inne och väl beklädd, samt lägger öfver hela magen en varm terpentinduk eller en smörduk beströdd med krossad starkpeppar, eller gnides magen med en blandning af en jungfru bränvin med en matsked finstött starkpeppar.

Vid stor oro, vända och tryckning under bröstet med sveda i maggropen, eller känsla af fullhet och bultning i hufvudet, bör den sjuke ovilkorligen afklädas och lägga sig i en varm säng. På magen lägges en senapsdeg, beredd af 4 delar malen stark senap och en del rågmjöl, hvilka sammanröras med vatten till stadga af en deg, som utbreddes tjockt på linne. Denna senapsdeg bör qvarligga minst 20 minuter *efter* första känslan af sveda.

Om den sjuke vet sig hafva förtärt mycken eller otjenlig mat, om han känner äckel eller har oren tunga, gifves genast ett kräkrotspulver, eller i brist deraf 2 matskedar koksalt, upplöst i ett halft kvarter ljumt vatten, som på en gång intages. Har den sjuke ej äckel eller oren tunga, men besväras af diarrhé i förening med andra förebud, följes den behandling, som här nedan angifves mot koleradiarrhé.

2. Vid koleradiarrhé bör den sjuke genast gå till sängs; öfver hela magen lägges en senapsdeg, och invärtes gifver man den sjuke af en blandning af 4 delar kamfersdroppar (Solutio Camphoræ spirituosæ æthereæ) och 1 del opiidroppar 15 droppar hvarje halftimma, tills svettning inträder*).

*) Denna blandning erhålles färdig på apoteken, och utlemnas på läkares requisition.

Derjemte drickes ymnigt salepsvälling eller risvatten, med tillsats af godt rödt vin, der så ske kan, och stor försigtighet i mat och dryck iakttages.

3. Vid utbildad kolera bör den sjuke afklädd läggas i en varm säng, (om sådant ej redan skett), helst, der sig göra låter, i ett särskildt rum, som flitigt vädras, samt utan annan omgifning än som för sjukvården erfordras. Vid påkommande öppning eller behof dertill må den sjuke ej lemna sängen, utan begagna stickbäcken, såframt sådant finnes att tillgå.

I de fall, der sjukdomen hastigt utbryter, bör en senapsdeg genast påläggas. Sedermera — (ifall den sjuke tagit kräkmedel, minst en half timma derefter) — gifvas fem eller sex kamfersdroppar (Solutio Camphoræ spirit.-æther.), helst på en sockerbit, och varmt fläderthé att dricka derpå. Denna ingifning förnyas hvar femte minut ända tilldess en ymnig, allmän, varm svettning frambrutit, hvarefter tiden mellan intagningarne småningom förlänges till en gång i timman. Härmed fortfäres nu 6 till 8 timmar, tills förbättring inträder, då kamfersdropparne ej mera gifvas.

För att släcka den sjukes törst, och motverka eller hindra kräkning, gifvas små isbitar, der tillgång på is finnes, eller ock kallt kolsyrevatten, eller friskt dricksvatten.

När kramp påkommer, böra armar och ben ihärdigt gnidas med blotta händerna, eller med ylle doppadt i en blandning af $\frac{1}{4}$ ℥ malen senap och $\frac{1}{2}$ stop bränvin eller i kamfersspiritus eller i terpentin. Emellan gnidningarne värmas fötter och ben med varma krus eller dylikt.

Under tillfriskningen efter någotdera af dessa sjukdomstillstånd är af yttersta vigt, att icke för tidigt lemna sängen, och att de två första dagarne ingenting annat förtära än simmig hafresoppa, uppkokad mjölk eller köttsoppa med uppmjukadt bröd. Efter denna tid må man, ehuru med största försigtighet, småningom öfvergå till en lättsmält, stadigare föda.

De medikamentsportioner, här blifvit föreskrifna, äro beräknade för fullvuxna personer; barn erhålla således mindre, efter åldern.